

Driepas

Jaargang 13 / 1996

3

Historische Kring Duiven Groessen Loo

Colofon

DRIEPAS

verenigingsblad van de Historische Kring Duiven Groessen Loo
verschijnt drie à vier maal per jaar.

Losse nummers f 5,--.

Redactie

W.F.W.M. van Heugten

Th.M.J. Jonker

M.M. Rebholz

Bestuur

A.Th.J. Boss

H.J.Th. Derksen, penningmeester

K. de Jong - de Baan, secretaris

Th.M.J. Jonker

M.M. Rebholz, voorzitter

J.F.H. te Witt, vice-voorzitter

Secretariaat: postbus 212, 6920 AE DUIVEN

Bank: Rabobank Duiven, rek.nr. 31.54.07.484

Postbank: 49.23.697

t.n.v. Penningmeester Historische Kring

Het lidmaatschap van de Historische Kring kost f 25,-- per jaar.

Een abonnement op alleen DRIEPAS kost f 12,50 per jaar. Leden en abonnees buiten de gemeente Duiven betalen f 7,50 extra als bijdrage in de verzend- en portokosten.

Opzeggen van lidmaatschap of abonnement uitsluitend schriftelijk voor 1 december van het lopende jaar.

Uit de uitgave mag niets worden overgenomen zonder schriftelijke toestemming vooraf en zonder bronvermelding.

ISSN: 0921-5549

INHOUD

<i>M.P.J. Biermans-van Dongen:</i> <i>De bakkers van Duiven</i>	62
<i>H.F. Degen:</i> <i>De Groessense bevolking in de negentiende eeuw</i>	69
<i>A. Janssen:</i> <i>Mandenmakerij Pouwels te Groessen</i>	73
<i>W.F.W.M. van Heugten:</i> <i>Middeleeuws beeldhouwwerk in steen in de gemeente Duiven</i>	78
<i>Verenigingsnieuws</i>	84

In het vorige nummer van Driepas (jaargang 13, nr. 2) zijn vooral de bakkerijen van Groessen besproken. Daarom willen we het nu hebben over de bakkers, die in Duiven werkzaam zijn geweest en u houdt van ons te goed, dat wij in een volgende nummer eindigen met de bakkers van 't Loo.

De redactie

DE BAKKERS VAN DUIVEN.

Bij de volkstelling van 1830 blijken er in Duiven twee bakkers te zijn: Peter Scholten, die tevens molenaar was, en Antoon Teunissen, tevens tapper. Mogelijk heeft Peter Scholten als molenaar-bakker op de molen gezeten aan de Eltensestraat en Antoon Teunissen woonde in een pand aan de Rijksweg, waar later café Polman is gehuisvest⁽¹⁾. In een adresboek van 1895 worden er voor Duiven drie broodbakkers vermeld, namelijk: G. Heymen, J.H. Hooyman en Wed. J. Hoppenreijts.

Van de bakkerij bij de molen weten we dat deze in 1839 wordt verkocht aan J.J. Hoppenreijts. Zijn oudste zoon Jacobus neemt het bedrijf over maar deze overlijdt in 1889 en laat zijn vrouw met acht kinderen achter. Hun oudste zoon Jacobus (* 5-6-1870) trouwt een jaar later in 1890 op 20 jarige leeftijd met Johanna Vrehe (* 28-5-1871). In de huwelijksakte staat dat hij landbouwer van beroep is, maar een aantal jaren later is hij werkzaam in de bakkerij van zijn vader. Deze was gevestigd in de deel van de boerderij, gelegen naast de molen. Rond 1900 verhuist hij naar de bakkerij aan de Rijksweg (D35), naast bakker Hooyman. Dit moet om het pand gaan van de overleden bakker Gerardus Heymen, maar daarover later meer. In de bakkerij aan de Eltensestraat wordt dan niet meer gebakken en de molen wordt verhuurd aan Louis Pijnappel, die in 1905 zal trouwen met Clara Hoppenreijts, een zus van Jacobus.

Ook is bekend dat in 1850 Jacobus Hooyman al een bakkerij had⁽²⁾. In 1887 overlijdt hij en neemt zijn zoon Petrus het over. In 1890 staat Jacobus, broer van Petrus aan het hoofd van het bedrijf, dat naast de bakkerij bestond uit een boerderij, een winkel in kruidenierswaren, tabak en sigaren en tevens wordt er gehandeld in brandstoffen en zelfs manufacturen⁽³⁾. In 1903 komt daar nog bij een maalderij en een meelgroothandel. Deze maalderij was gelegen aan de Rijksweg, waar nu fietsenhandel Ter Heerdt zit, en daar was de bakkerij vanaf die tijd ook gehuisvest. Voor 1903 was de bakkerij gevestigd in een pand aan de Rijksweg, waar nu de C1000 staat; deze winkel is nog steeds van de familie Hooyman.

Bakkerij en winkel aan de Droostraat van Willem van Laake in 1916. v.l.n.r. man bij paard onbekend, Willem van Laake met zijn tweede vrouw Berendina Wieleman en dochter Nellie, dienstmeisje onbekend.

Naast dit pand van Hooyman was er vanaf 1872 nog een bakkerij gevestigd, namelijk die van Gerardus Heymen (nu Rijksweg 34). Gerardus is op 63 jarige leeftijd hertrouwt met Hendrina J. Lukassen-Huygens. Wanneer in 1896 Gerardus Heymen overlijdt, neemt stiefzoon Albertus Lukassen het over. Zijn zus Johanna Lukassen heeft in 1904 een vergunning aangevraagd voor de verbouw van een beschuit- en broodbakkerij iets verderop aan de Droostraat 2. Zij woont er met haar moeder en zus al vanaf 1902 en het zal in deze periode zijn geweest dat Jacobus (Koos) Hoppenreijns naar het pand aan de Rijksweg 34, is gegaan. Helaas gaat het bakkersvak hem niet zo goed af en in 1905 wordt de heer P. Geubels eigenaar van dit pand. Deze vraagt op 7 juni 1905 een vergunning aan voor het gedeeltelijk amoveren en wederopbouwen van een herenhuis (sectie E nr. 468). Tijdens het bouwen van dit huis blijft de bakkerij achter in de deel van het oude pand intact, want er moet natuurlijk worden doorgewerkt. Maar de zaken blijven niet goed

gaan en Koos Hoppenreijns vertrekt na een aantal jaren met de vrachtboot naar Amerika. Zijn vrouw is al overleden in 1905 en zijn zes kinderen laat hij achter bij verschillende familieleden. Zij vertrekken na een aantal jaren in 1914 ook naar Amerika. Albertus Lukassen is inmiddels vertrokken in 1905 naar de nieuwe bakkerij aan de Droostraat 2, waar zijn moeder en twee zussen reeds wonen. Wanneer Albertus in 1909 overlijdt, trouwt zus Johanna Lukassen met de bakkersknecht Willem van Laake, die pas 21 jaar is. Hij is al vanaf zijn dertiende in de bakkerij werkzaam, en neemt nu door dit huwelijk het bedrijf over. Tot 1918 blijft de bakkerij in het pand aan de Droostraat (afb.1). In dat jaar gaat Wilhelmus P. van Laake (* 29-6-1888) een compagnonschap aan met Hubertus Hooyman (* 20-6-1887), zoon van Jacobus, en gaat daardoor bakken in de bakkerij van Hooyman aan de Rijksweg. Vanaf die tijd is de naam van het bakkersbedrijf „Hooyman & Van Laake”.

*Maalderij en bakkerij van Hooyman en van Laake.
Jaartal en personen op de foto zijn helaas niet bekend.*

Bakkersknechten in die tijd waren Huub Tabak, Theet Sluyter, Toon Koster en Jan Jansen. Jan Jansen, beter bekend als 'Jan de bakker', zal in 1946 voor zich zelf beginnen in het pand aan de Woerdstraat 1, waar hij tot 1977 zal blijven bakken. Zoon Jo van Laake (* 24-8-1918) neemt de bakkerij over van zijn vader in 1946 en zal blijven bakken tot 1962. De klanten worden verdeeld onder de twee bakkers, die er dan nog over zijn in Duiven, namelijk Jan Jansen en Nol Snelder. Daarover gaat het volgende verhaal.

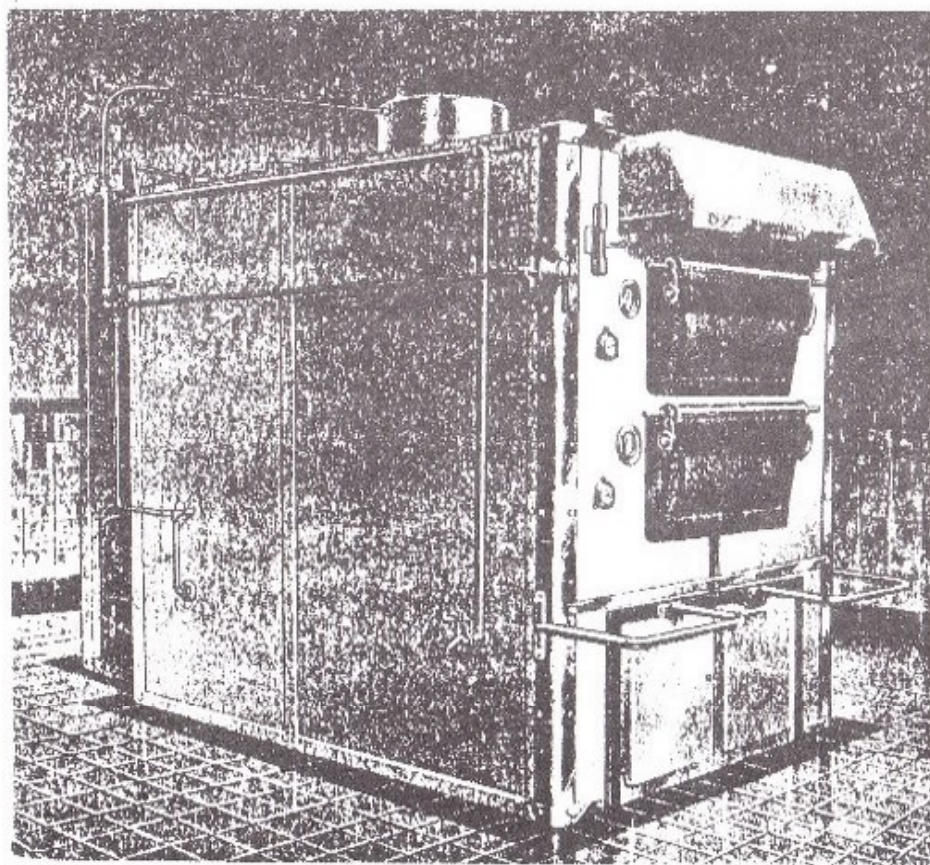
De bakkerij van de familie Snelder

Naar aanleiding van de inloopavond van 20 november 1995 over de broodbakkerijen van vroeger ben ik later bij enkele oud-bakkers op bezoek geweest, die op de inloopavond hun verhaal niet kwijt konden. Een van hen is A.H.A. Snelder (* 1933) zoon van bakker A.J.L. (Antoon) Snelder. Zijn zus J.M.T. Snelder (* 1926) is bij dit gesprek ook aanwezig.

Hendrikus Snelder, vader van Antoon diende op 18 maart 1902 een verzoek in tot oprichting van ene brood- en beschuitbakkerij. Volgens de plaatsbeschrijving zal de inrichting worden gesteld: *„in het perceel, kadastraal bekend Gemeente Duiven, Sectie no. 762, gelegen buiten de kom van het dorp Duiven, in den Noordelijken hoek van het kruispunt, aldaar gevormd door den Rijksweg Arnhem-Zevenaar, den Looweg, en de Ploenstraat, en wel aan de westzijde van eene te dier plaatse nieuw te bouwen woning, invoege, als op bijgaande plattegrondtekening aangeduid. In deze inrichting zal worden uitgeoefend het beroep van brood- en beschuitbakker, zullende het bereid van roggebrood geschieden door de werking eener mengmachine, waartoe de beweegkracht wordt geleverd door een paard. Hoogstens twee personen zullen doorgaans in de inrichting aanwezig zijn,”* aldus de aanvraag. De aanvrager, Hendrikus Snelder, getrouwd met Maria Heymen, woonde zelf in het pand ernaast, in „boerderij en café De Tol". Hier werd vroeger tol geheven voordat men Duiven binnen kwam. Hij was een vrij grote boerderij met zo'n 20 koeien, klein vee en land in het Broek, tegenover de Vergert en bij van Brandenburg op de Woerd. Behalve tapper was

hij ook timmerman en hij heeft het pand, waar later de bakkerij inkwam, dan ook zelf gebouwd. Het werd een zeer groot pand, bestaande uit drie arbeidswoningen, een winkelhuis en een bakkerij. Hij bouwde dit pand, dat er nu nog steeds staat als „De Ploenhof”, voor zijn kinderen, maar deze waren nog te jong en daarom woonde er de eerste twintig jaar bakker Th.Degen met zijn gezin en nog twee andere families.

In 1922 trouwde zijn tweede zoon Antoon (* 6-11-1898) met J.W. Bosman (* 12-3-1898) en zij vestigden zich nu in het pand. Antoon dreef de bakkerij en vrouw Joke de winkel, waar je alles kon kopen van kruidenierswaren tot klompen, meel en schoensmeer. Bakker Antoon moest 's nachts om 3 uur opstaan om de oven te stoken en het deeg te bereiden. Tot 1930 stookte hij de oven met takkenbossen en daarna ging hij over op oliestook met een vlammenwerper. De olietank stond op de zolder en de vlammenwerper hangend aan de zolder werd ingebracht via de ovendeuren. In 1955 kwam er een nieuwe heetwateroven (afb.), die gestookt werd met briketten.

Stalen heetwaterover

De mengmachine voor de deegbereiding werd in het begin in werking gebracht door een paard, dat rondjes liep op de binnenplaats. In 1936 werd dit paard vervangen door een motor, die drie poelies aandreef: één voor de bereiding van roggebrood, dit was een zware machine, één voor het gewone deeg en een lichte klutsmachine voor de bereiding van luchtige deegjes zoals beschuit, koekjes en gebak.

In de bakkerij was een pomp en boven de oven een grote tank, waarin men het water pompte. Dit gebeurde 's avonds, zodat het water voor de bereiding van het deeg lekker warm was. Het deeg werd vanuit de mengmachine op een houten tafel gelegd en afgedekt met juten zakken om te rijzen. Dan was het tijd om de jongens wakker te maken en vader deed dit door met de broodschietter tegen de zoldering te stoten. Zijn eerste knecht was Jozef Heymen en deze sliep ook boven. Het volgende deeg zat dan alweer in de mengmachine. Na het rijzen werd het deeg doorgeslagen en afgewogen. Met de steker werden er stukken van 1200 gr. later 800 gr. gemaakt en gewogen. Vader Snelder had een feilloze precisie bij het afsteken en het was bijna altijd goed. Ze werden dan weer opgebald om vervolgens weer te rijzen. Daarna werd het gevormd tot een brood en met de schietter op de vloer van de oven gelegd. Per keer gingen er ongeveer 70 broden in; dit is een baaltje van 50 kg meel. Het hele bakproces nam ongeveer 2 1/2 uur in beslag en er waren 4 baksels per keer. Er werd dinsdag, donderdag en zaterdag gebakken. Roggebrood bakte hij 's zaterdags na het gewone baksel. Het deeg zat in grote kasten van metaal, ongeveer 8 roggebroden van 12 pond. Er werd een deksel opgelegd en dan moest het deeg langzaam gaar stomen. Dit duurde van zaterdag- tot zondagavond.

Tegen 10 uur 's morgens was het bakken gedaan en moest er bezorgd worden. In het begin met de bakkersfiets met mand, later met een bakfiets en al ver voor de oorlog met een blauwe T-Ford (nr. M-69388). Er werd bezorgd in Duiven en Westervoort.

De route was als volgt: Spoorstraat, Heilweg, Molenstraat, Veldstraat, Helhoek. Dan opnieuw laden en 's middags De Droom, Woerdstraat, Rijksweg, De Eng, De Horst en Westervoort. Je had drie categorieën klanten: goede klanten (daar bezorgde jij alleen

als bakker), wisselende klanten (daar mocht je om de week of maand bezorgen) en slechte klanten (daar kwamen op een dag soms drie bakkers). Het was dan sport om er als eerste te zijn. Bakker Snelder was een keer zeer vindingrijk: toen de heer van Huet een spijker in het roggebrood had gevonden en zeer veront- rust terug kwam zei hij: „Gefeliciteerd, we dachten al wie zal hem vinden? U heeft een krentenbrood gewonnen". De heer van Huet is daarna een van zijn beste klanten geworden.

Uit een bewaard gebleven boekje van de zusters uit het St. Jozef- klooster weten we iets over de soorten brood en ook over de prijzen vanaf 1925 tot 1932. Iedere klant had wel zo'n boekje, waarin zowel het brood als de produkten die in de winkel gekocht werden stonden. Een keer per week, meestal zondagmorgen kwam men dan betalen.

In 1925 stond vermeld: tarwebrood van 25 cent, grijsbrood van 15 cent en witbrood van 35 cent. In 1932 is het brood zelfs goedko- per, want men betaalde dan voor een witbrood 27 cent en 20 cent voor een tarwebrood. Voor een tulband f 2,50. Verder 5 cent voor een citroen of appel en f 1,05 voor een paar klompen.

Bakker Snelder was een van de eerste die kerststollen bakte. Moeder versierde deze met lint en groen en natuurlijk poeder- suiker. Van de acht kinderen (5 meisjes en 3 jongens) nam de jongste zoon Nol in 1961 het bedrijf over. Hij had het vak geleerd op de nijverheidsschool in Voorhout en natuurlijk ook van vader. Ook broers Harry en Ton hebben een tijdje in de bakkerij gehol- pen, maar zijn uiteindelijk wat anders gaan doen. Toen Nol de bakkerij overnam, bleef vader nog 'n hele tijd bakken. Pas rond 1980 verdween de bakkerij en kwam er een bakkerswinkel, waar bakker Hugon uit 't Loo en weer later bakker Koenders uit Wes- tervoort hun brood verkochten. Deze laatste zit er nu nog steeds.

M.P.J. Biermans-van Dongen, Duiven.

Noten:

(1) DRIEPAS, jrg. 6(1989), p. 87.

(2) Oude ambachten en bedrijven achter Rijn en IJssel, J.W. van Petersen en W. Zondervan, Zutphen, 1972, p. 62.

(3) Th. Jonker in DRIEPAS, jrg. 11(1994), p. 40.

P.S. De redactie heeft gemeend de originele foto's tòch bij het artikel te moeten gebruiken, ondanks de onvoldoende kwaliteit ervan.

DE GROESSENSE BEVOLKING IN DE NEGENTIENDE EEUW

Laten we eens op een rijtje zetten wat Groessen binnen de gemeente Duiven voorstelt. Het is een in het rivierengebied gelegen enigszins verscholen agrarisch dorp, waar de rust tot op heden niet erg is verstoord. Maar of dit nog lang zo blijft? We komen de naam ver terug in de geschiedenis tegen als Groussen. Geschiedkundigen hebben reeds vele malen over dit dorp geschreven, hetgeen echter niet wegneemt dat er altijd wel iets overblijft, waarin de gemeenschap in het algemeen geïnteresseerd is. Recente geschiedenis bijvoorbeeld, die door de huidige bewoners in de verbeelding kan worden opgeroepen.

Als we nu eens de volkstelling van 1830 als uitgangspunt nemen. Het is de eerste in Nederland bij de wet vastgestelde volkstelling. Het Koninklijk Besluit van 29 september 1828, staatsblad no.57, bepaalde één telling, waarin alle ingezetenen binnen het Rijk woonachtig dienen te worden opgenomen. Dit is aangevuld met een Koninklijk Besluit van 3 september 1829, staatsblad no.62, dat de omschrijving in alle gemeenten zal beginnen op 16 november 1829 en zal eindigen vóór 31 december 1829, met het doel een register aan te leggen, en dit elke tien jaar te doen herhalen, gevuld met gegevens de bevolking betreffende, die voor de staat nuttig en noodzakelijk zijn. Opgenomen dient te worden: adres, voornaam, achternaam, leeftijd, geslacht, kerkelijke gezindte, burgerlijke staat en beroep.

Bij het bestuderen van dit goed bewaarde document zien we dat daarin genoemd namen nog steeds in het dorp voorkomen. Om er enige te noemen: van Groningen, van Gellekom, Lentjes, Uffing, Otten, Driessen, Kampschreur. De naam Maurenbrecher, die in de telling wordt genoemd, ben ik op mijn speurtocht in het hedendaagse leven binnen de gemeente niet meer tegengekomen.

In 1830 waren er in Groessen 626 mannen en 574 vrouwen geregistreerd, inbegrepen „de meiden en de knechten”.

De bewoners zijn voor het grootste deel in Groessen zelf geboren, het zijn er 780. In de Helhock 3, in Leuffen 5 - deze beide gehuch-

ten werden apart vermeld - in Loo 25, in Duiven 46, velen, 71 personen, zijn in Oud-Zevenaar geboren, in Didam 42, in Wehl 14. Maar er zijn ook geboorteplaatsen als Amsterdam 1, Arnhem 5, Apeldoorn 1, Angeren 6, Aerdt 3, Beek 4, Best 1, Blitterswijk 1, Doornenburg 3, Elden 2, Elst 2, Gendt 2, Gendringen 3, Huissen 16, Holsum 1, Hulhuizen 3, Huthem 1, Hofsteden 1, Hoog-Millingen 2, Lathum 4, Lakemond 1, Leiden 1, Lobith 1, Manix 1, Nijmegen 2, Oosterhout 2, Opheusden 1, Pannerden 7, Praast 1, Rheden 1, Velp 3, Venraaij 1, Wijnberg 2, Wegberg 1, Westervoort 15, Zuiderlo 1, Zeddam 7, Zevenaar 12. Verder weg en over de grens: Elten 20, Emmerik 10, Bimmen 1, Xanten 1, Kwalburg 1 (*Qualburg bij Kleef*), Klccf 2, Wees (*Weeze*) 1, Niel 2, Rees 2, Bocholt 1, Mechram 1, Keckum 2 (*Keeken in de Duffelt*), Warbijen 3, Mehr 2, Grieth 2, Donsbruggen 1, Ziflen 1 (*Zyfflich bij Kranenburg*). Nog verder: Kopenhagen 1, Berbices (*Guyana*) 2, en als laatste Batavia 1. Dit als bloemlezing over het voorgeslacht van een aantal hedendaagse Groessenaren.

Vervolgens de beroepen, die werden uitgeoefend, en dat waren er niet zoveel. De meesten waren als landbouwer werkzaam. Verder waren er 6 timmerlieden, 6 kleermakers, 4 smeden, 4 schoenmakers, 3 schaapherders, 2 kooplieden, 2 klompenmakers, 2 verwers (schilders), 1 pastoor, 1 kapelaan, 1 onderwijzer, 1 naaister, 1 metselaar, 1 schipper, 1 kramer, en, als laatste, 1 tapper. De overigen zijn dagloners/-loonsters en niet te vergeten de reeds eerder genoemde meiden en knechten. Hoewel, ik moet toegeven, er waren in die tijd ook werkgevers die geen meid maar een dienstbode te werk gesteld hadden.

De mensen woonden niet aan benoemde straten maar hadden een registratienummer aan hun behuizing toegewezen gekregen, een letter gevolgd door een nummer. In Duiven bijvoorbeeld D1 en in Loo L1 en in Groessen, hoe kan het ook anders, G1. Daar liep de nummering van G1 tot en met G201. In de loop van de tijd werd deze nummering nog al eens veranderd; toen niet maar nu wel vervelend. Er bestonden wel straatnamen, die door de bewoners aan bepaalde wegen werden toegekend, maar wel of geen straatnaam was geen bezwaar; ieder kende iedereen en men kwam altijd wel waar men wezen moest.

Als je nu aan genealogie doet, wil je graag exact weten op welke (liefst kadastrale) plek je voorouders zijn geboren en waar ze hebben gewoond. Hoe kom je nu van de wijknummering naar de hedendaagse straatnamen en huisnummers? Dan moet je om te beginnen de wijknummers, zoals die in 1830 op de volkstellingbladen worden genoemd, vastleggen. Dat zijn dus de nummers 1 tot en met 201. Daarmee is een link tussen de bewoners en de wijknummers gelegd. Ook blijken er gegevens te bestaan over de bijdragen aan de gemeente ter bestrijding van algemene kosten, een soort personele belasting. Deze notering gaat terug tot het jaar 1817 en loopt tot 1829. Het nadeel is, dat alleen de kostwinners werden aangeslagen, de rest van een familie werd niet genoemd. Om het beeld te bepalen is het echter ruim voldoende. Bij deze gegevens werden eveneens het wijknummer vermeld, maar helaas zonder de volledige voornaam, zodat een misser in deze niet is uit te sluiten.

In de opgegeven nummering zie je dat er veel werd verhuisd, dat er een aantal panden (!) enkele jaren niet (door een kostwinner?) werd bewoond en daarna weer plotseling is opgenomen. In het algemeen betreft dat behuizing van dagloners, geen villa's dus. Een volgend hulpmiddel was te vinden in de volkstelling van 1840. Door die gegevens te vergelijken met die van de vorige telling werd snel duidelijk, dat vele gezinnen groter waren geworden, dat er een aantal personen - jong en oud - is overleden, en dat er aantal huizen was afgebroken, afgebrand, ingestort of onbewoonbaar verklaard. Ook waren er huizen bijgekomen, waarvan de toegekende nummers in de bestaande serie werden ingevoegd. De nummering liep tot G200. Nieuwe beroepen zijn er nauwelijks, ik wil u echter de „slaghter" en de riet- en strodekker niet onthouden. Een verschuiving is op te merken in de aanduiding van „dagloner" naar „arbeider"; het werk bleef hetzelfde.

Het overgrote deel van de bevolking was katholiek, een paar gezinnen „grefformeert". Vele gezinshoofden konden (nog) niet schrijven en/of lezen, inclusief de wat beter gesitueerde inwoners van het dorp.

Om verder te kunnen komen zou het logisch zijn om de volgende volkstellingen te gaan bestuderen. Helaas is dat onmogelijk want

die is (zijn?) om onbekende redenen niet bewaard gebleven. De personele belasting van het jaar 1858 zou hier uitkomst kunnen geven, maar aangezien die - evenals de vorige belastingopgave - een met de hand geschreven inkomstenverantwoording is, zullen er nogal wat fouten zijn gemaakt.

Een verdere vergelijking is mogelijk aan de hand van het bevolkingsregisters van de jaren 1890-1900 en van 1900-1910. Er zijn enige opmerkelijke veranderingen waar te nemen. Er komen een paar nog niet eerder door een ingezetene van Groessen uitgeoefende beroepen voor. Dat vindt o.a. zijn oorzaak in de inmiddels aangelegde spoorweg, waardoor de gemeente zelfs een station rijk was. De nog niet eerder gesignaleerde beroepen waren: opziener der jacht en visserij, voerman, postbode, bakker/kastelein, spoorwegwachter, rijksveldwachter, tuinier, winkelier, houtzager, tabaksplanter, zadelmaker, slager, wegwerker, warmoezier, liefdezuster, en spoorwegarbeider. Echt veel groter in aantal is de Groessense bevolking niet gegroeid.

Doordat er voor het eerst in het bevolkingsregister een broodbakker, de heer Nass uit Huissen, wordt genoemd, moet ik aannemen dat men in Groessen voordien zelf zijn eigen brood bakte. Door het toenemende aantal beroepen buiten de landbouw zal daaraan een einde gekomen zijn.

H.F. Degen, Duiven.

MANDENMAKERIJ POWWELS

Velen, vooral de ouderen onder ons, zullen zich herinneren dat in het verleden in Groessen vele klompenmakerijen gevestigd waren. In dit verband klinken de namen van Jan van der Velden, Stef Euwes, Willem Wiggers en Jan Koning nog bekend in de oren. Veel minder bekend is het feit, dat er in Groessen ook bloeiende mandenmakerijen zijn geweest. Over een daarvan, die van Everardus Arnoldus Pouwels gaat onderstaand verhaal.

Waar Eef Pouwels, geboren op 24 maart 1873, precies het vak geleerd heeft, is waarschijnlijk niet meer te achterhalen. Een feit is, dat hij in 1904 in Aerdt als zelfstandige mandenmaker is begonnen. In 1909 verhuisde hij naar de Eltenseweg in Lobith. Achter het huis was een kolk, waarin het teenhout werd gegooid (teenhout was eenjarig hout; in het dialect wordt het ook aangeduid met *wardholt*, *weeën* en *mandenmakersholt*). Een schuur diende als werkplaats. In 1916 gaf hij zijn zelfstandige bestaan op en hij trad in dienst bij mandenmakerij Colenbrander in Millingen a/d Rijn. Daar was als chef in dienst tot 1921, want in 1920 deed zijn drang om toch weer een eigen mandenmakerij te beginnen hem besluiten een woonhuis met schuur en erf in Groessen van Meijer te kopen. Dat Meijer daar gewoond heeft, blijkt o.a. uit een sluitsteen, die bij de laatste verbouwing achter een cementlaag te voorschijn kwam. In de steen staan de initialen B.M. en het jaartal 1872. Het huidige adres is Pinkslo 3.

De schuur werd ingericht als werkplaats en daarom werd in de vloer een rechthoekig gat gegraven. Op de bodem hiervan en tegen de wanden werden planken aangebracht, zodat het gat gebruikt kon worden om het teenhout nat te houden. Twee jaar later werd de schuur afgebroken en het gat veranderd in een betonnen bak. De nieuwe schuur was geheel onderkelderd, tevens werd een washok gebouwd. Dries Ebbers, werkzaam bij een aannemersbedrijf in Duiven, heeft het meeste metselwerk verricht. Het betonnen bad had een lengte van zes meter en een breedte van vier meter. De hoogte van de wand was ongeveer 1,10 m.,

waarvan ongeveer 50 cm in de grond zat. Bovenaan de binnenkant van de beide lange zijden was met ankers een zware houten balk bevestigd. De bossen teenhout werden in de lengterichting van het bad gelegd. Wanneer het bad op deze wijze geheel gevuld was, werden er in totaal zeven houten balken dwars over het teenhout gelegd. Het teenhout werd net zolang aangedrukt totdat een dwarsbalk onder de balken langs de wand geschoven kon worden. Op deze wijze kon het hout niet gaan drijven, als er water bij gepompt werd. Het vullen van het bad geschiedde met een zgn. paspomp, die met de hand bediend moest worden. Het verticale handvat van de pomp moest naar links en rechts bewogen worden. Pouwels had echter het handvat vervangen door een lange plank precies op het midden van het pompmechanisme, zodat je maar de halve kracht nodig had. Zoon Bart en zijn zusje Anna hebben als kind door de plank als een soort wip-wap te gebruiken ontelbare keren op deze wijze het bad bijgevuld. Vier jaar later kwam er elektriciteit, er werd een puntstuk geslagen en een 2 pk-motor geïnstalleerd. Deze werkzaamheden zijn door Drikkus Le Hair uitgevoerd.

Een mandenmaker aan het werk (foto: Nederlands Openluchtmuseum, Arnhem)

Als men in de winter vreesde, dat het bad kapot zou vriezen, liet men het bad leeglopen. Dan werd gezorgd, dat er voldoende teenhout in de kelder onder de schuur aanwezig was. Heet water, warm gestookt in een fornuisplot achter de schuur, moest dan zorgen dat het hout bruikbaar bleef, zodat het werk doorgang kon vinden.

Als het teenhout een dag of vijf in het bad gelegen had, werd het al - naar behoefte - naar de kelder overgebracht, waar het voldoende vochtig gehouden werd om te kunnen verwerken. Het koken van teenhout gebeurde om bufhout te maken. Daartoe werd het teenhout in een grote ketel gestopt en vervolgens werd het water aan de kook gebracht. Daardoor liet de bast los. Vervolgens werd dit hout door de trekschaar getrokken, de bast bleef achter en er kwam mooi bruingekleurd hout te voorschijn. Dit koken gebeurde overigens niet in Groessen, als Pouwels bruin hout nodig had deed hij dat in overleg met Colenbrander.

Wit hout werd op een andere manier gemaakt. Achter het erf werden bossen teenhout rechtop in het water van een grote polder-sloot gezet. Als in het voorjaar het hout uitliep en er katjes aan kwamen, ging de bast los zitten. De bossen werden dan uit de sloot gehaald en het hout werd door de trekschaar getrokken. Als de bast verdwenen was, hield je mooi wit hout over. Zowel het bruine als het witte hout werd gebruikt om er meer luxe artikelen, zoals boodschappenmandjes, van te maken.

Er waren drie mensen in vaste dienst, Hent Wildebeest uit Pannerden, Hendrik van Uum uit Elden en ene Teuntje uit Westervoort. In tijden van grote drukte werd de deel van het woonhuis ook gebruikt. Daar werkten dan een jongen uit Herwen en ene Wim uit Pannerden, de ene keer voor een maand, dan weer voor veertien dagen.

Het meeste hout kwam uit Elst (U.). Het werd in bossen voorzien van twee weeë banden aangevoerd. Ook kwam er hout uit de waai van Jan van Schaik, het werd in bossen afgeleverd tot op de dijk. In de Pannerdense Waard zaten ook een paar boeren, die hout leverden, eveneens aan de dijk. Willem Bouwman aan het Panner-

dense veer was ook een grote leverancier. Ook kwam er veel hout uit de polder Meinderswijk. Vanaf de steenfabriek werd het hout bij het café van de „dolle” Boekhorst boven aan de dijk afgeleverd. Jan van Groningen en Boekhorst, beide uit 't Loo, verzorgden met een lange kar het transport.

Over dit transport moet men overigens niet te licht denken. Het hout uit Meinderswijk moest de Rijn over, via de schipbrug in Arnhem. Deze lag ongeveer op de plaats waar nu de Nelson Mandelabrug ligt. De brug rustte op een aantal schepen, waarvan de middelste schepen met hun gedeelte van de brug konden wegvaren als dat nodig was voor het scheepvaartverkeer. In het archief van de gemeente Arnhem aan de Westervoortsedijk bevinden zich nog foto's van de schipbrug. Als je pech had, als de schepen net wegvoeren als je aan kwam rijden, duurde het een mooie poos voor je over was. Bij een normale waterstand lag de brug tamelijk vlak ten opzichte van de kades. Er waren dan weinig problemen. Bij extreem laag water lag de brug hol en de hellingen waren steil, bij extreem hoog water had je het omgekeerde: de brug lag bol met eveneens steile hellingen. Één paard was dan niet in staat een zwaar beladen kar tegen de helling op te trekken. In dat geval werd de hulp van „dolle” Boekhorst ingeroepen. Voor een kwartje kwam hij met een zwaar trekpaard, die voor aan de lange kar werd ingespannen en met twee paarden lukte het wel.

Er werden allerlei produkten gevlochten.

Aan Van de Wal in Arnhem werden diverse soorten manden geleverd. Dat was voor het verpakken van ijzerwaren. Dit was eveneens het geval bij Reesink in Zutphen. Ook de AKU aan de Vossedijk in Arnhem was een grote klant. Voor alle steenfabrieken in de wijde omgeving werden zgn. turfmanden gemaakt. Dit waren ronde manden, naar boven wijd uitlopend, met een hoogte van ongeveer 80 cm.. Het bovenste deel was een soort traliwerk met een vlechtrand. Met deze manden bracht men turf naar de ovens. Voor Rijkswaterstaat werden korven gemaakt, boven en onder voorzien van een gat van ongeveer 10 cm. doorsnee. De korven werden over de palen geschoven, die op het einde van een krib stonden. Een

dwarshout zorgde ervoor dat de korf niet naar beneden kon zakken. Bij hoogwater konden de schippers zien waar het einde van de krib was. Voor de Arnhemse en Zevenaarse veilingen werden hele en halve bussels gemaakt. De kwekers moesten die gebruiken bij de aanvoer van stekbessen, kersen, rode en zwarte bessen. Ovale manden werden gebruikt voor de koolsoorten en het hardfruit.

Het transport van de gereede produkten was in handen van Gradus van de Sandt.

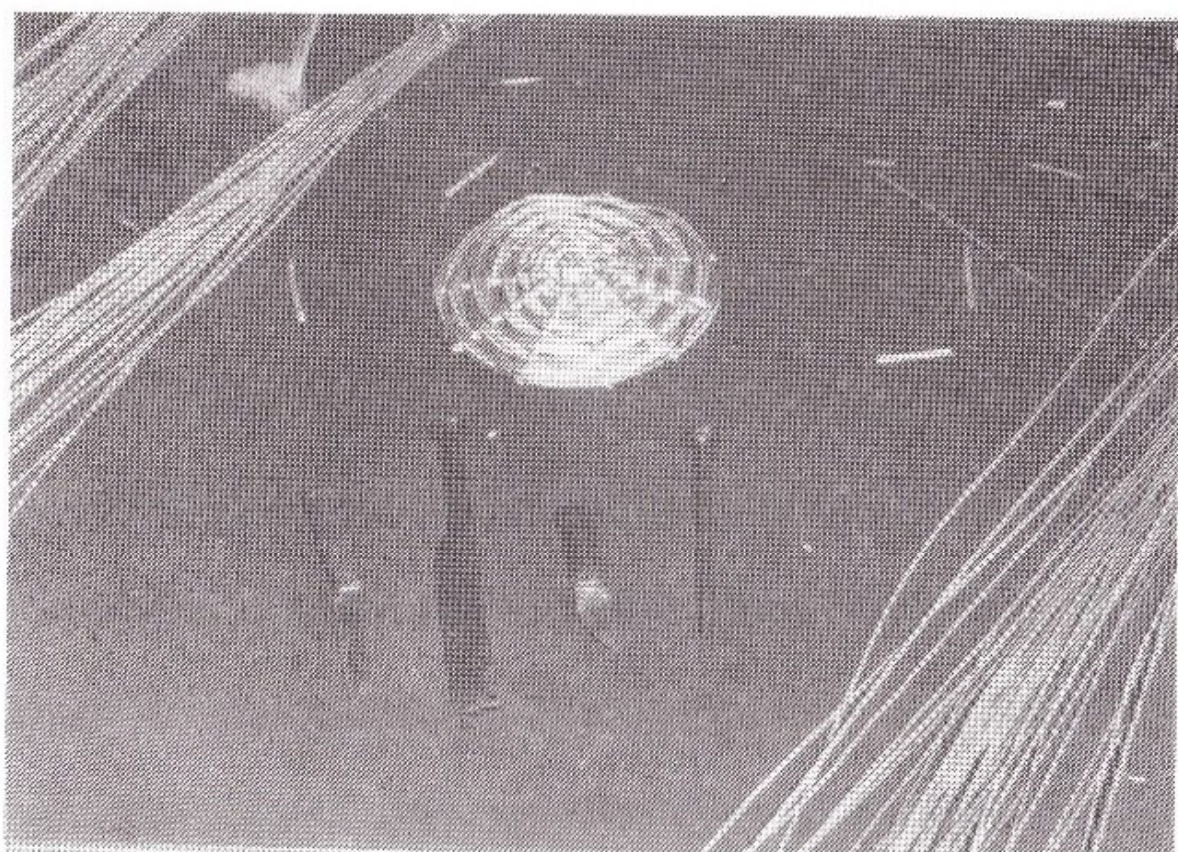
Ook voor particulieren werden manden gemaakt. Boeren bestelden half muds manden voor het transport van gesneden voederbieten. Voorts werden schilmandjes (schelbennekes) gevlochten. De produktie voor particulieren was geen grote activiteit; immers, had men eenmaal een mandje aangeschaft dan kon men weer tien jaar vooruit.

Men gebruikte vele soorten gereedschap.

Een snoeischaar was nodig voor het wegsnoeien van het overtollige hout aan de binnenkant van de mand. Met een snoeimes haalde men het overtollige hout aan de buitenkant weg. Om de staken, die in de bodem van de mand moesten worden gestoken, aan te punten (spitsen) gebruikte men een werkmes. Een boormes had men nodig om de staken te steken op de plaats waar deze vanaf de bodem omhoog gebogen moesten worden. Vervolgens werd het mes een kwartslag gedraaid om te voorkomen dat het hout brak. Een priem werd gebruikt bij het aanbrengen van de handvatten. Om de staken even ver in de bodem te slaan en ook om het vlechtwerk aan te tikken, als men een paar handbreedten gevlochten had, gebruikte men een slagijzer. Als men aan het vlechten was, werden de staken bovenaan bijeen gehouden met een hoepel van Spaans riet.

Men zat altijd te werken op een werkplank van ongeveer 1,75 m. lengte. Om te voorkomen, dat men bij het begin van het vlechten teveel voorover moest zitten, legde men een knieplank op de bovenbenen. Was het vlechtwerk voldoende hoog dan werd de knieplank terzijde gelegd. Werk- en knieplanken werden door Gradus Otten gemaakt; hij woonde toentertijd in de Molenstraat.

Links van de werkplank lag altijd het vlechthout en rechts de staken. Voor het vlechten van een mand waren meestal 19 of 21 staken nodig.

Mandenmakers gereedschap (foto: Nederlands Openluchtmuseum, Arnhem)

De mandbodem was meestal ovaal of rond. In de bodem werden de staken gestoken en omhoog gezet. Dan werd een kimrand aangebracht voor de stevigheid. Daarna begon het vlechten en bovenaan werd een vlechtrand gemaakt van de nog uitstekende staken. De laatste handeling was het aanbrengen aan de handvatten, indien dat nodig was.

In 1940 is Eef Pouwels wegens gebrek aan een opvolger op 67-jarige leeftijd met zijn bedrijf gestopt. Op 27 maart 1954 is Eef overleden.

Rest mij nog te vermelden, dat ik veel dank verschuldigd ben aan de thans 85-jarige Bart Pouwels, zonder wiens medewerking van deze beschrijving niets was terecht gekomen.

A. Janssen, Groessen.

MIDDELEEUWS BEELDHOUWWERK IN STEEN IN DE GE- MEENTE DUIVEN

Middeleeuws beeldhouwwerk in steen treffen we nog in zeer beperkte mate aan als onderdeel van de kerken in Duiven en Groessen, op de havezaten de Loowaard te Loo en op die Magerhorst in Duiven. De bezoeker van deze monumenten valt het nauwelijks op. Op de kalender van de Historische Kring voor het jaar 1997 worden ze naar voren gehaald. Omdat het beeldhouwwerk op moeilijk bereikbare plaatsen is aangebracht en bescheiden van omvang, is in overleg met de tekenaar Erwin Hoogenboom gekozen voor de collagevorm. Daardoor wordt een verbinding gemaakt tussen het detail en het monument waarin het is aangebracht.

In de middeleeuwen bediende men zich van de menselijke figuur als drager van ideeën, als middel om een boodschap door te geven. Menselijke figuren gekapt in steen treffen we dan veel aan op gebouwen uit die tijd. Met name de gotische sculptuur is een beeldende kunst die fundamenteel aan de architectuur is gebonden. Zonder de architectuur kan zij niet bestaan.

De kraagstenen in de kerken van Duiven en Groessen passen in deze religieuze figurenwereld. Dit geldt ook, maar dan op een ander niveau, voor de maskers op de 15de eeuwse doopvont van Groessen. In de oostgevel van de Loowaard is de invloed van de Renaissance nadrukkelijk aanwezig. Toch haken de gebeeldhouwde kopjes aan de friesbogen onder de daklijst van deze gevel en van de traptoren van de Loowaard nog aan bij de gotiek. Het ontbreken van menselijke figuren als versiering op de mezekouw van die Magerhorst geeft aan dat de middeleeuwen omstreeks 1550 ook in de Liemers definitief voorbij is. De met cartouches versierde grafsteen (omstreeks 1560) van Herman van de Loo in de kerk van Groessen staat al ver van de middeleeuwse traditie af.

Voor de kalender is gekozen voor de doopvont van Groessen, die omstreeks 1450 uit de omgeving van Namen in de Ardennen naar

de Liemers kwam. Van deze tijd of iets later zijn de kraagstenen in de kerken van Duiven en Groessen. Op de kalender worden die van Duiven afgebeeld. Omstreeks 1550 werd de Loowaard verbouwd en bracht men versieringen aan, waarvan de kraagstenen onder de daklijst werden getekend. Uit diezelfde tijd stamt de unieke mezekouw, die in de traptoren van die Magerhorst werd aangebracht.

De doopvont van Groessen

Tussen de 13de en de 18de eeuw werden in de buurt van Namen op een bijna fabrieksmatige wijze doopvonten geproduceerd en over een groot deel van de Nederlanden verhandeld. Hadden de vroegste vonten een ronde kuip op een centrale voet waaromheen vier zuiltjes stonden, in de loop van de 15de eeuw ging men over naar een vorm met achtkante kuipen en een achthoekige voet. Daarin

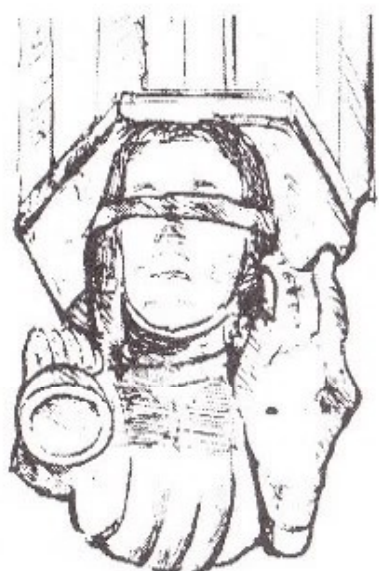

speelde de getallensymboliek een grote rol zoals ook in de Groessen- se doopvont naar voren komt. De doopvont staat met een vierkante voet op de grond. Dit kan in verband gebracht worden met vier als getal van de kosmos (wereld, heelal), die men opgebouwd dacht uit vier elementen water, lucht, vuur en aarde. In de christelijke traditie komt het getal acht na zeven, het getal van de schepping, en is daarmee symbool voor de herschepping, de doop in Christus.

De vier maskers, twee mannekopjes met baarden en twee vrouwenkopjes met haarkapjes, staan kruislings tegenover elkaar. Ze zijn schematisch gekapt en wekken de indruk van volkskunst. Het aantal van vier is onduidelijk: staan zijn symbolisch voor de vier Paradijsstromen, de vier jaargetijden, de vier windstreken? Misschien biedt het wijden van het doopwater in

de Paasnacht een aanknopingspunt. De priester deelt dan het water in vier gelijke delen door met zijn hand in het water het kruisteken te maken en sproeit kleine hoeveelheden water in de vier windrichtingen.

De kraagstenen van Duiven

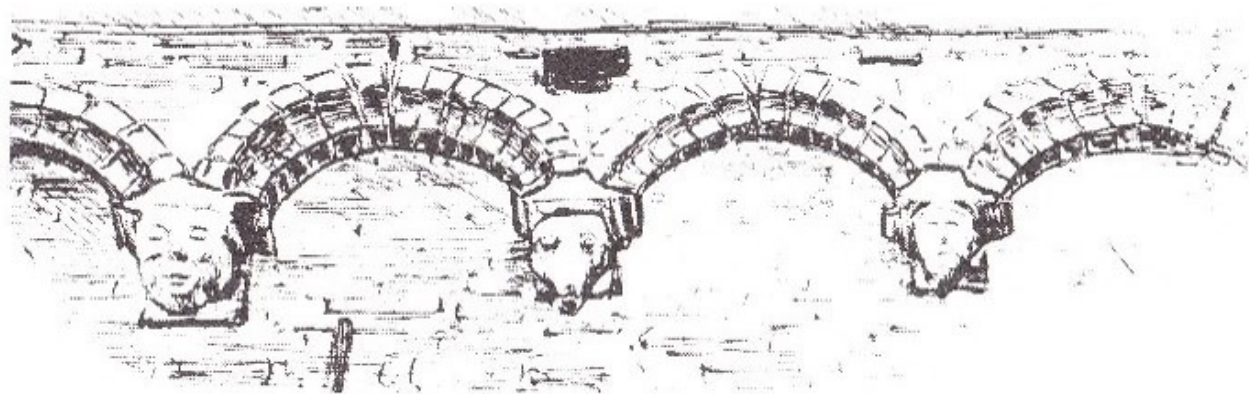

Tegen het einde van de 15de eeuw werd het uit de 12de eeuw stammende romaanse schip van de Duivense kerk vervangen door een gotische hoge middenbeuk met lagere zijbeuken. De ribben, die de gewelven dragen, steunen op stenen in de pijlers of de buitenmuur. Deze stenen werden versierd door er mensenkopjes in te kappen. In de middenbeuk treffen we mansfiguren en engelen met banderollen aan.

In het zuidelijke zijschip zijn de wijze maagden, in het noordelijke zijschip de dwaze maagden afgebeeld. Deze uitersten - de zonnekant tegenover de sombere noordkant - verbeelden de tegenstelling tussen wijs en dwaas zoals die in parabel van de wijze en de dwaze maagden (Matth. 25) naar voren komt. Ook in de afbeelding van blijdschap bij de wijze en verdriet bij de dwaze maagden komt deze eschatologie naar voren. Opvallend is een bokje bij een van de dwaze maagden. In de christelijke kunst is de bok gewoonlijk het symbool van de verdoemde of van de duivel maar ook wel van de wellust. Ofschoon in de parabel sprake is van vijf dwaze en vijf wijze maagden, treffen we in de Duivense kerk er maar tweemaal vier aan. Waarom men bij de bouw is afgeweken van de in de middeleeuwen zo belangrijke getallensymboliek, is een raadsel.

Stenen kopjes in de Loowaard

Onder de daklijst van de oostgevel van het woongedeelte, maar ook onder het dak van de traptoren van de Loowaard, lopen

boogfriezen die rusten op een aantal consoles of kraagstenen. Om en om hebben zij de vorm van een mensen- en een dierenkop. Ze zijn minder gedetailleerd dan de kraagstenen in de kerken van Duiven en Groessen. Dat kan zijn doordat deze in betrekkelijke zachte steen gebeeldhouwde figuren aan weer en wind zijn blootgesteld. De steunende functie onder de bogen herinnert aan het gebruik bij ribgewelven in de middeleeuwse kerken. De symboliek ontbreekt echter geheel; de kopjes dienen zuiver als versiering. Daarmee wordt duidelijk, dat ze ontstaan zijn in de overgangperiode tussen gotiek en renaissance. De spitsboogfries en de daaronder aangebrachte zandstenen pilasters zijn niet op elkaar afgestemd. Deze fries met zijn versieringen is vermoedelijk onderdeel van het oorspronkelijke gebouw waartegen later het renaissance pilastergestel is aangebracht. Dit suggereert als ontstaantijd het begin van de 16de eeuw.

De mezekouw van die Magerhorst

Boven de toegangsdeur van de traptoren van de havezate die Magerhorst te Duiven bevindt zich een in Nederland uniek bouw-element. Het wordt mezekouw genoemd, vermoedelijk een verbastering van het Franse „Machicoulis“. Daarmee wordt in de militaire architectuur een opening aangeduid waardoor allerlei projectielen, pek (vgl. het Duitse Pechnase) en andere onplezierige stoffen op de belegeraars van een kasteel of vesting geworpen konden worden, terwijl de verdedigers niet geraakt konden worden. Deze mezekouwen bevonden zich, zoals aan die Magerhorst, steeds boven deuren en vensters, zodat de verdedigers konden

Kloeck, de vermoedelijk bouwer. Een versiering in de vorm van figuratief beeldhouwwerk ontbreekt, hetgeen past in de militaire architectuur van omstreeks 1550.

verhinderen dat de vijand het gebouw binnendrong. Vermoedelijk stamt de vinding uit het huidige Noordfranse grensgebied, waar in de 16e eeuw grote militaire operaties plaatsvonden tussen de Heer van de Nederlanden Karel V en de Franse koningen. In de streek tussen Montmédy en Metz bevinden zich vele weerkerken, die van soms wel 14 mezekouwen voorzien zijn. De mezekouw van die Magerhorst draagt het opschrift: *Ao 1549 die Magerhorst RK*. De letters RK staan voor Reinier

W.F.W.M. van Heugten, Duiven.

Literatuur o.a.:

W.F.W.M. van Heugten: De Groessense doopvont, DRIEPAS, jrg 4(1987), p. 27-32

H. Jantzen: De kunst van de gotiek (Utrecht-Antwerpen, 1959)

W.J.Th.Peters & A.J.H.Rutten: De havezate Loowaard, DRIEPAS, jrg 5(1988), p. 65-74

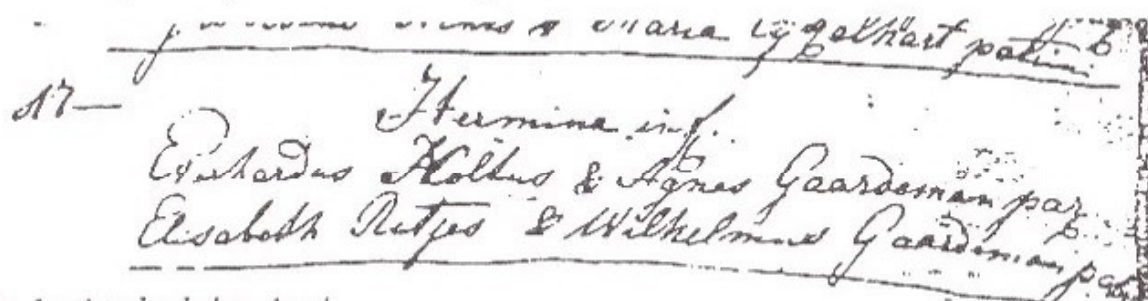
J.J.M. Timmers: Christelijke symboliek en iconografie (Haarlem, 1978)

VERENIGINGSNIEUWS

WAT IS EN DOET DE WERKGROEP GENEALOGIE VAN DE HISTORISCHE KRING?

De werkgroep, een onderdeel van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo, is opgericht in 1994 en heeft zich ten doel gesteld een bewoners-reconstructie samen te stellen van de drie kerkdorpen over de periode $\pm$ 1666 tot en met 1900.

Dit doet zij met gebruikmaking van doop-, trouw- en overlijdensboeken (afb. 1) van de drie parochies

afb. 1: uittreksel doopboek

en met behulp van de gegevens, die zijn opgeslagen in de Registers van de Burgerlijke Stand (afb. 2) van de gemeente Duiven.

Holtus Peter	30-06-1817	32
Holtus Maria	24-08-1812	62
Holtus Rutgerus	12-01-1814	3
Holtus Agnes	04-06-1819	34

Afb. 2: uittreksel 10-jarentafel
geboorteregister

Hiertoe wordt door een team van drie personen elke eerste donderdag van de maand in het gemeente-archief en op andere dagen in het rijksarchief van de provincie Gelderland de benodigde gegevens

verzameld. Individueel zijn er nog twee mensen bezig de gegevens uit de doopboeken van Groessen en Duiven te verzamelen. Voor Loo wordt nog iemand gezocht (iets voor u?).

De gegevens worden door de werkgroep elke tweede en vierde dinsdag van de maand verwerkt tot gezinsbladen. Op de bijeenkomsten van de werkgroep in het Cultureel Centrum 't Eiland stellen wij u in staat een genealogie van uw familie samen te

stellen, mits natuurlijk de gezochte personen in de beschreven periode inwoners van de gemeente Duiven waren. Met behulp van het door ons samengestelde echtparenregister (afb. 3) is snel op te zoeken of er een naamgenoot van u is ingeschreven.

Hokhuis	Henricus	Kerckhof	Margareth	...-...-...
Holtus	Joannes	Heymen	Catharina	08-07-1841
Holtus	Wilhelmus	Lucassen	Hendrina	25-11-1806
Holtus	Albertus	Ditzighausen	Ida	22-08-1673
Hoogefeldt	Johannes	Samme	Joanna	27-11-1659
Hooggenoeg	Joannes P	Overbeek	Elisabeth	...-...-...
Hooghfelt	Teunis	Krachting	Bartje	02-02-1701
Hooghfelt	Teunis	Jansen	Elisabeth	...-...-...
Hooren v	Petrus	Krechting	Reinera	24-12-1816
Hooyman	Jacobus O	Maassen	Joanna A	28-05-1834

Afb. 3: uittreksel echtparenregister

De eventuele gezinssamenstelling is dan nog af te leiden uit de zgn. gezinsbladen (afb. 4), indien die voorhanden zijn.

Relatierekord voor ID: 344 (GN= 0) Partner ID: 345 ?? jr samen Naam: Agnes Gaardeman Lft: ?? Geb : 00-00-0000 Ovrl: 00-00-0000 Gehuwd 03-10-1796 Plaats: Pannerden Einde Huw. 00-00-0000 Plaats: Pannerden F1MUTEERF2SELECTF3KINDERENF4ADRESF5COM	Persoonrekord voor ID: 344 (GN= 0) AchterNm: Holtus VoorNm: Everhardus Geb/Doop G : 00-00-1751 Tijd: 00:00 Plaats : Hulshuyzen Ovl/Begr O : 00-00-9999 Tijd: 00:00 Plaats : Gsl: M Lft: ?? Vader: Moeder: F1MUTEER F2OUDERSF3KIND F4PARTNRF5>>>
ID --OUDERS- GSL GEBOREN OVERLEDEN ACHTERNAAM---- VOORNAAM----- (GN= 1) 342 344 345 V 17-05-1805 00-10-1875 Holtus Hermina	
F1 SELECTEER persoon F2 Scherm + vervolg naar SELEKTIEBESTAND	

Afb. 4: gezinsblad

Mocht u na het lezen van het voorgaande wat meer willen weten dan bent u van harte welkom op onze bijeenkomsten. Dan kunnen wij u de fijne kneepjes uitleggen van gezinsbladen, kwartierstaten, genealogiën en computerprogramma's, enz..

Dus tot ziens!!

namens de werkgroep, H.F. Degen, Duiven.

Rectificatie

De heer F. Staring uit Zevenaar stuurde onderstaande tekst naar aanleiding van het artikel „Nog meer bakkers in Groessen" (DRIE-PAS, 1996, nr.2).

„De formulering door mevr. Biermans gebruikt op pag. 60 van het laatste nummer, wekt de indruk als zou bakker Van Groningen in Groessen zijn begonnen in de periode dat Ruth Bisseling nog eigenaar van de molen was. Dit is niet het geval. Zie ook het door mij verzorgde boekje „De Welvaart, Geschiedenis rondom een molen", waarin ook de daarin gevestigde bakkerij ter sprake komt."

Schenken en andere aanwinsten

De heer Hoksbergen uit Duiven heeft ons twee foto's geschonken. Een van de bakkerskar van bakker Hugén en een van 'n noodwoning aan de Lijkweg in Groessen. Prof. W.J.Th. Peters uit Nijmegen verrijkte onze bibliotheek met twee boeken. Het zijn „Van vergeet-me-niet tot gebroken hartje" (Han Brok), dat de herkomst van bloem- en plantnamen in de Nederlandse taal behandelt, en „Eenvoudig maar voedzaam" (Jozien Jobse-van Putten) over de cultuurgeschiedenis van de dagelijkse maaltijd in Nederland. Wij danken beide heren voor deze schenkingen.

De Kring heeft aangeschaft: „De Gelderse landbouw beschreven omstreeks 1825", een heruitgave van het landbouwkundig deel van de de Statistieke beschrijving van Gelderland (1826), door H.K. Roessingh en A.H.G. Schaars. En de pas uitgekomen documentatiemap „Landelijke Bouwkunst Gelderland" van de Stichting Historisch Boerderij-Onderzoek te Arnhem (1996).

Cursus Overzicht

Een overzicht van de cursussen en studiedagen, die het Gelders Oudheidkundig Contact organiseert, is gratis verkrijgbaar bij het G.O.C., postbus 4040, 7200 BA Zutphen. Tel. 0575 51 18 26. Maar u kunt deze brochure ook ter inzage vragen bij ons secretariaat.

Knipsters/knippers gevraagd

Wie kan de Historische Kring helpen met het regelmatig uitknippen van artikeltjes, die betrekking hebben op de gemeente Duiven, uit de lokale weekbladen en een van de regionale dagbladen? U kunt contact opnemen met onze secretaris, mevr. I. de Jong-de Baan, tel. 26 63 76.

Oproep voor rondleiders

Het Liemers Museum wil graag het aantal rondleiders uitbreiden. Vooral in de tijd na Pinksteren komen er veel groepen onder schooltijd naar het museum; meestal kinderen van de bovenbouw van de basisscholen of van de onderbouw uit het middelbaar onderwijs.

Afhankelijk van de interesse binnen een groep van ongeveer 12 kinderen duurt een rondleiding ongeveer drie tot vijf kwartier. Meestal gaat het om de vaste expositie van het museum, maar er zijn ook tentoonstellingen over een bepaald thema. De rondleiders worden van tevoren ingewerkt.

Van de rondleid(st)ers wordt verwacht:

- * interesse in de materie;
- * enthousiasme voor de onderwerpen (vaak de Liemers betreffende);
- * op afroep beschikbaar zijn;
- * bereidheid om met jonge mensen om te gaan;
- * goed verstaanbaar en duidelijk kunnen spreken.

Degenen die er voor voelen om rondleid(st)er in het Liemers Museum te worden, kunnen contact opnemen met mevr. Ingrid Mens, directeur van het museum, of met mevr. Helga van Dijk, educatief medewerker, tijdens de openingsuren van het museum (di, do 10-12.30 uur, wo, vr en zo 14-17 uur).
Telefoon 0316 - 33 36 15.

Lezing van de Oudheidkundige Kring Rheden-Rozendaal

Op woensdag 27 november 1996 zal de heer dr.ing. R. Stenvert uit Utrecht een lezing houden over: „RENAISSANCE EN MANIERISME IN DE BOUWKUNST in Gelderland in de 16de en 17de eeuw". Deze architectonische ontwikkeling zal worden toegelicht door voorbeelden uit voornamelijk de grote Gelderse steden. Plaats: „De Beukenhof", Rozendaalselaan 32, Velp. Aanvang: 20.00 uur. Entree voor niet-leden: f 2,50.

JAARROOSTER tot augustus 1997

maand/jaar	bestuur & werkgroepen	inloopavond & lezing	jaarvergadering	excursie	genealogie
nov. 96		18 inloop			12 & 26
dec. 96					10
jan. 97		20 lezing			14 & 28
feb. 97	6				11
mrt. 97		17 inloop	13		11 & 25
apr. 97		21 lezing			8 & 22
mei 97		26 inloop		31	13 & 27
jun. 97					10 & 24

n.b. Op de inloopavond van 18 november a.s. zal geen onderwerp behandeld worden. Het is de bedoeling om de onderlinge contacten te verstevigen, zodat men op de hoogte blijft van wat de Kring doet en in huis heeft.

